

Visie (vrijetijds)economie West Maas en Waal

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Economische situatie in vogelvlucht	5
2. Beleidskaders.....	7
3. West Maas en Waal in de toekomst.....	10
4. De keuzes.....	11

Voorwoord

Beste Lezer,

Het is mij een genoegen om u de economische visie van onze gemeente te presenteren. In een tijd waarin onze samenleving voor ongekende uitdagingen staat, is het cruciaal om met een heldere en ambitieuze blik naar de toekomst te kijken. Als wethouder voel ik een diepe verantwoordelijkheid om een solide economische basis te leggen die niet alleen het heden ondersteunt, maar ook een duurzame en welvarende toekomst waarborgt voor alle inwoners.

Onze visie is gebaseerd op een aantal pijlers: innovatie, toekomstbestendigheid en duurzaamheid. Innovatie is de motor van economische groei en vooruitgang. Door te investeren in nieuwe mogelijkheden en het stimuleren van ondernemerschap, willen we een dynamisch en concurrerend economisch klimaat creëren. Dit vraagt om samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

In dit kader willen we de cruciale rol van de agrarische sector nadrukkelijk benadrukken. Onze gemeente heeft een rijke agrarische traditie, die niet alleen bijdraagt aan de lokale economie, maar ook aan de landelijke voedselvoorziening en het behoud van ons culturele erfgoed. We erkennen het belang van onze boeren en agrarische ondernemers en willen hen ondersteunen in hun streven naar innovatie en duurzaamheid.

Duurzaamheid is onlosmakelijk verbonden met onze economische toekomst. We moeten streven naar een economie die niet alleen gericht is op winst, maar ook op het welzijn van mens en milieu. Leegstand zien we als een kans om welvaart te bevorderen, en we zetten in op het revitaliseren van verouderde bedrijventerreinen. Dit betekent een overgang naar hernieuwbare energie, circulaire bedrijfsmodellen en verantwoorde consumptie. Ook binnen de agrarische sector investeren we in duurzame landbouwpraktijken en stimuleren we circulaire landbouw. Daarnaast willen we de mogelijkheden verkennen voor nevenactiviteiten voor agrariërs, om zo hun bedrijfsmatig potentieel verder te vergroten.

Deze economische visie vormt de basis voor het nog op te stellen uitvoeringsprogramma. Dit programma zal gedetailleerde plannen en acties bevatten om onze visie te realiseren. Het is een levend document dat zal evolueren naarmate de omstandigheden veranderen en nieuwe uitdagingen zich aandienen. Samen met u, de inwoners, ondernemers en partners van onze gemeente, willen we deze visie tot leven brengen. Uw betrokkenheid, creativiteit en inzet zijn onmisbaar om onze gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Ik nodig u uit om mee te denken, mee te praten en vooral mee te doen. Samen kunnen we bouwen aan een welvarende, eerlijke en duurzame toekomst voor onze gemeente, met als fundament een sterke agrarische sector, een verbeterd vestigingsklimaat en ruime mogelijkheden voor onze ondernemers.

Met vriendelijke groet,

Marieke van den Boom-Witzel

1. Inleiding

Aanleiding

Hoe zorgen we voor een economisch vitale en toekomstbestendige gemeente? Welke keuzes maken we daarbij? En hoe bereiken we dit met elkaar? Dit leggen we vast in een economische visie. De huidige visies economie (2016) en vrijetijdseconomie (2015) van West Maas en Waal zijn verouderd, hoog tijd voor een actualisatie. De afgelopen jaren is er op economisch vlak veel veranderd. En wordt vrije tijd als economische factor steeds belangrijker. Daarom kiezen we voor een nieuwe gecombineerde visie (vrijtijds)economie. In een apart uitvoeringsprogramma beschrijven we de keuzes, acties en middelen om de doelen uit de visie te bereiken.

Terugblik

In de vorige economische visie gingen we terug naar de basis, onze ondernemers. Een bruisende economie ontstaat namelijk niet zonder ondernemers. Met de visie economie (2016) zette West Maas en Waal in op het stimuleren en faciliteren van ondernemers. Dit is onder andere gedaan door het implementeren van het 'Keurmerk Veilig Ondernemen' (KVO), ter stimulering van het vestigingsklimaat en zo zijn er ook door de gemeente zelf bedrijventerreinen ontwikkeld. Zo is waar mogelijk voor ondernemers de rode loper uitgerold. Terugkijkend zijn er mooie doelen behaald. Alle kavels op de gemeentelijke bedrijventerreinen zijn uitgegeven. Daarnaast zijn voorzieningen geoptimaliseerd, zoals de uitrol van een breedbandnetwerk. Samen met Regio Rivierenland is ingezet op het realiseren van de regionale ambities op de drie speerpunten (Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme). Een belangrijk onderdeel uit de visie vrijetijdseconomie (2015) was de profilering van het Land van Maas en Waal. En het promoten van Maasbommel als kleinste Hanzestad van Nederland. Met de voorliggende visie (vrijtijds)economie trekken we deze positieve lijn door.

Werkwijze

Bij het opstellen van een nieuwe visie (vrijtijds)economie is input van ondernemers belangrijk. Daarom zijn de lokale ondernemers gevraagd om hun input te geven. De eerste stap was een online vragenlijst. Hierin vroegen we ondernemers naar hun mening over het huidige en toekomstige ondernemersklimaat in de gemeente. De resultaten daarvan gaven een goed algemeen beeld. Daarna organiseerden we een verdiepende thema-sessie. Ondernemers meldden zich aan om met ons mee te praten over thema's uit de vragenlijst. De concept visie (vrijtijds)economie is vervolgens afgestemd met een klankbordgroep, bestaande uit een aantal enthousiaste ondernemers die graag meedenken over de economische toekomst van onze gemeente.

Ook de gemeenteraad is al in een vroeg stadium meegenomen bij het opstellen van deze visie (vrijtijds)economie. Na twee inhoudelijke thema-avonden heeft zij de kaders voor de visie vastgesteld. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de voorliggende visie (vrijtijds)economie West Maas en Waal 2024.

Leeswijzer

Er is gekozen voor een kort en bondig, dynamisch visiedocument. Dit document vormt het economische beleidskader voor de komende jaren. Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de economische situatie in West Maas en Waal. Er wordt een beknopte weergave gegeven van de belangrijkste economische kenmerken en cijfers van West Maas en Waal. In hoofdstuk 3 worden de beleidskaders kort uiteengezet. Er wordt beschreven welke (boven)lokale beleidsstukken van belang zijn. Daarnaast wordt aangestipt aan welke samenwerkingsverbanden gemeente West Maas en Waal deelneemt. De economische toekomstvisie wordt in hoofdstuk 4 beschreven. Hoofdstuk 4 gaat in op de ambities en strategie.

Economische situatie in vogelvlucht

Dankzij de twee rivieren is West Maas en Waal op de kaart duidelijk herkenbaar. Maar hoe kan de gemeente zich nog meer 'op de kaart' zetten? De huidige visies vrijetijdseconomie (2015) en economie (2016) vragen om een herijking. De afgelopen jaren is er op economisch vlak veel veranderd. En wordt vrije tijd als economische factor steeds belangrijker. Daarom kiezen we voor een nieuwe gecombineerde visie (vrijtijds)economie. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma bevat de keuzes, acties en middelen om de doelen uit deze visie te bereiken.

Kenmerken en cijfers

Gelegen in het westelijke deel van het Land van Maas en Waal is de gemeente, onderdeel van een regio met een boeiende en bewogen geschiedenis. De strijd tegen het water heeft het gebied in de loop der eeuwen gevormd tot wat het nu is. De Maas, de Waal, de dijken, uiterwaarden en komgronden spelen daarin een hoofdrol. Het is een agrarische streek met naast veeteelt en akkerbouw, ook her en der fruitboomgaarden. Bij de oudere generaties is het gebied bekend vanwege de meubelindustrie, die vandaag de dag nog steeds zichtbaar is.

Cultureel-historisch gezien maakt West Maas en Waal samen met gemeenten Druten en Wijchen deel uit van het Land van Maas en Waal. Bestuurlijk wordt er vooral samengewerkt met de acht gemeenten in de regio Rivierenland. De gemeente is, mede dankzij haar centrale ligging, een goed voorbeeld van de 'opvulzone', een overloopgebied voor bedrijven en woningzoekers uit de Randstad die een betaalbare ruimte/woning zoeken.

West Maas en Waal kenmerkt zich als een gemeente met een robuuste en lokaal gewortelde hands-on-economie. Het is een gemeente van aanpakkers die zich binnen Rivierenland weet te onderscheiden met kwaliteiten op het gebied van wonen en recreëren.

Veel familiebedrijven; sterk in landbouw, bouw, horeca en zorg

Als we kijken naar de economie, banen en bedrijvigheid in West Maas en Waal, dus de belangrijkste sectoren en bedrijven die werkgelegenheid en inkomen opleveren, dan vallen er enkele zaken op. In West Maas en Waal zijn er ruim 2.400 bedrijfsvestigingen (2023), die in totaal zo'n 7.500 banen opleveren. Vooral de sectoren dienstverlening, handel en gezondheidszorg zijn relatief grote werkgevers. De sectoren bouwnijverheid, handel en dienstverlening kennen volgens de provinciale werkgelegenheidsenquête (2023) de meeste vestigingen.

Binnen de regio Rivierenland springt West Maas en Waal er in positieve zin uit als het gaat om het aantal banen in de vrijetijdseconomie. Ook heeft de gemeente het hoogste percentage familiebedrijven van alle regiogemeenten. Naast familiebedrijven kent de gemeente ook veel zzp'ers, meer dan de helft van de bedrijfsvestigingen behoort volgens de provinciale werkgelegenheidsenquête (2023) tot deze categorie.

Voor een kleine gemeente heeft West Maas en Waal veel ondernemersnetwerken: Business Club Maas & Waal, Bedrijvenpark Veesteeg, Dreumelse Ondernemersvereniging (DOV), Ondernemersvereniging De Gouden Ham, Ondernemersvereniging Next Wave, Ondernemersvereniging Verrassend Leeuwen, Ondernemend Maas en Waal en Ondernemers Ontmoeten. Een deel van deze verenigingen is lokaal gericht, terwijl anderen buiten de gemeentegrenzen kijken en toegankelijk zijn voor ondernemers uit heel Maas & Waal.

Bedrijventerreinen

In 2023 zijn er in West Maas en Waal 11 bedrijventerreinen van in totaal circa 104 hectare: Industrierrein Beneden Leeuwen, Industrierrein Dreumel (revitalisering), Industrierrein Dreumel (uitbreiding), Industrierrein Leeuwen (Energieweg), Industrierrein Maasbommel, Industrierrein Maasbommel (Kapelstraat), Industrierrein Wamel, Industrierrein Zandkamp, Veesteeg, Veesteeg Oost en Veesteeg West. Binnenkort wordt het nieuwe bedrijventerrein Veesteeg-Zuidwest gerealiseerd.

Een groeiende beroepsbevolking, vooral op mbo-niveau

West Maas en Waal telt zo'n 20.000 inwoners, verspreid over de acht kernen. Qua bevolking, onderwijs en arbeidsmarkt springen er een aantal zaken in het oog. Sinds 2012 is het aantal inwoners van West Maas en Waal constant toegenomen. Volgens het CBS (2023) is de bevolking gemiddeld gezien ouder (en daarmee sterker vergrijsd) dan elders in de regio.

De prognose is dat de gemeente tot 2030 qua inwoners blijft groeien en daarna licht gaat krimpen, de groei van het aantal huishoudens houdt naar verwachting aan tot 2040. De werkloosheid in West Maas en Waal is met 2,7% lager dan het Nederlands gemiddelde van 3,5%. Ook het aantal personen met een bijstandsuitkering is fors lager dan in de rest van het land. Ongeveer de helft van de beroepsbevolking heeft een mbo-achtergrond. Volgens [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) (2023) geeft dit de gemeente het profiel van een hands-on-economie met een aanpakmentaliteit.

Ruimtelijke kwaliteit, vooral op het gebied van wonen en vrije tijd

West Maas en Waal heeft een lage bevolkingsdichtheid, ongeveer de helft van het Nederland gemiddelde. Ruimte genoeg zou je kunnen zeggen. De relevante vraag is echter hoe deze ruimte wordt benut en welke kwaliteit ze heeft.

Binnen de regio gooit de gemeente op woongebied hoge ogen. Vanouds kent West Maas en Waal een hoger positief binnenlands migratiesaldo dan Rivierenland als geheel. Met andere woorden: er komen meer mensen in West Maas en Waal wonen dan dat er vertrekken.

Het landschap in het Land van Maas en Waal valt bij veel dagjesmensen en toeristen in de smaak. Naast het feit dat de gemeente een 'tweestromenland' is, is er ook een behoorlijk aantal monumenten, waaronder kerken, molens en woonhuizen. Het water, de dijken en groene polders spreken tot de verbeelding, evenals de karakteristieke dijkdorpen en boerderijen. Het recreatiegebied De Gouden Ham is tot ver buiten de regio bekend. Niet voor niets profileert Bureau Toerisme het Land van Maas en Waal als één van de drie streekmerken.

Volgens de resultaten vragenlijst visie vrijetijdseconomie (2023) zijn de ondernemers in de gemeente over het algemeen erg tevreden over hun vestigingslocatie. Per sector verschillen de meningen over dit onderwerp nog wel. Zo zijn zzp'ers en grote bedrijven erg tevreden, terwijl horeca-, bouw- en detailhandelsbedrijven lagere cijfers geven als het gaat om hun huidige vestigingslocatie. Toch blijven de meeste ondernemers graag zitten waar ze zitten. Hun ruimtevraag is gericht op uitbreiding van de huidige locatie.

Qua uitstraling van de bedrijfsomgeving is er in de gemeente nog winst te behalen. Zo blijkt uit de resultaten van de visie vragenlijst (2023) Een kleine meerderheid van de ondernemers op bedrijventerreinen heeft behoefte aan verbeteringen op de locatie, vooral waar het gaat om het aanzien van panden in de buurt of het openbaar groen. Andere aandachtspunten zijn de bereikbaarheid (ook met het openbaar vervoer) en de veiligheid op bedrijventerreinen.

De winkelleegstand in West Maas en Waal behoort, samen met die van Tiel, tot de hoogste van de regio Rivierenland. Daarnaast is vrijkomende agrarische bebouwing een belangrijk vraagstuk, zeker omdat prognoses aangeven dat tot 2030 circa een kwart van de boerderijen in de gemeente leeg komt te staan.

2. Beleidskaders

De economie van West Maas en Waal is deels afhankelijk van ontwikkelingen elders. Of het nu gaat om de coronapandemie, de wereldhandel of de stijgende energieprijzen. Ook wordt de gemeente beïnvloed door (boven)lokale beleidskaders, wat naast kansen ook beperkingen met zich mee kan brengen. Binnen de kaders waaraan West Maas en Waal gehouden is zijn er tal van mogelijkheden om de lokale kwaliteiten te benutten. De volgende (bestuurlijke) ambities en uitgangspunten zijn relevant voor deze visie (vrijtijds)economie.

Provinciaal en regionaal beleid

Gebiedsagenda FruitDelta

Provincie Gelderland is mede-initiatiefnemer en werkt actief samen met partners om voor alle regio's de Gelderse Gebiedsagenda's op te stellen. In de Gebiedsagenda's worden complexe opgaven in samenhang aangepast. In de Gebiedsagenda FruitDelta staat beschreven aan welke uitdagingen de deelnemende partijen in de regio gaan werken. Dit doen we vanuit een gezamenlijke visie, integraal en over beleidsvelden en verantwoordelijkheden van individuele partijen heen.

Het hoofddoel van de Gebiedsagenda FruitDelta is: Regio FruitDelta Rivierenland versterkt haar brede welvaart met respect voor de ruimtelijke kwaliteit.

Regioarrangement FruitDelta Rivierenland

Als gemeenten, waterschap, Rijk en provincie hebben we veel plannen op het gebied van wonen, infrastructuur, natuur, landbouw, recreatie, energieopwekking en bedrijven. Er spelen uitdagingen op het gebied van stikstof en klimaat, de kwaliteit van het bodem- en watersysteem en de zorg voor voldoende grond- en drinkwater. Als gezamenlijke overheden staan we aan de lat voor deze uitdagingen. Veel ruimtevragers overlappen elkaar en de beschikbare ruimte is schaars. Daarom moeten er slimme keuzes worden gemaakt voor de korte én lange termijn.

In het regioarrangement worden de gezamenlijke ambities, doelen en opgaven beschreven voor de leefomgeving in regio FruitDelta Rivierenland voor de komende tijd. Dit gebeurt via drie sturende principes, te weten ruimtelijke kwaliteit, water en bodem sturend en brede welvaart.

Regionaal Economisch Ambitiedocument 2022 - 2025

Om lokale ambities te verwezenlijken, is vaak regionale samenwerking nodig. Dit zorgt voor kennisontwikkeling en brengt lokale belangen en initiatieven samen. Het resultaat: slagkracht, een grotere naamsbekendheid en beleidsaandacht voor (de gemeenten) binnen de regio. Ook kunnen gebiedsopgaven integraal en op een groter schaalniveau worden aangepakt. Evenals maatschappelijke vraagstukken. Gezamenlijk ontstaat er een grotere uitvoeringskracht, waarmee resultaten sneller bereikt worden.

Het doel van het Regionaal Economisch Ambitiedocument (REA) 2022 – 2025 is het stimuleren van toekomstbestendigheid en verzilveren van meerwaarde op de economische speerpunten, de fundamentele aanjagers van de brede welvaart (welzijn) in de regio. Het REA focust zich op drie speerpunten: Agribusiness, Logistiek & Vestigingsklimaat bedrijven en Recreatie & Toerisme.

Agribusiness

Excelleren in Europa als thuismarkt: renderende innovatieve ketens binnen de glastuinbouw, fruitteelt, paddenstoelenteelt en laanboomteelt

Logistiek & Vestigingsklimaat bedrijven

Verduurzaming van een krachtige banenmotor door inzet op een toekomstbestendig logistiek ecosysteem, met focus op stimuleren van vitale werklocaties in de regio

Recreatie & Toerisme

Regionale economische groei van recreatie en toerisme in Rivierenland voor bezoekers en inwoners. Zodat er jaarrond een optimale balans ontstaat tussen aanbod van vraag gestuurde vrijetijdsbeleving, de toeristische druk en de draagkracht van de omgeving

Regionaal Programma Werklocaties 2019 – 2024 (actualisatie)

De gemeenten in de regio Rivierenland hebben in 2020 het Regionaal Programma Werklocaties 2019-2024 vastgesteld. In 2021 hebben de regiogemeenten aanvullende afspraken gemaakt over de regionale samenwerking op het gebied van bedrijventerreinen. Om recht te doen aan het dynamische karakter van de regionale samenwerking is in het RPW 2019 afgesproken deze na twee jaar te actualiseren. Deze actualisatie is in 2023 door alle regiogemeenten vastgesteld.

Met deze afspraken stelt de regio zich nadrukkelijk als doel om de bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendiger te maken en de lokale, bestaande bedrijvigheid voor (gemeenten in) de regio te behouden. Bovendien zet de regio in op het behouden van werkgelegenheid met een grote lokale en regionale toegevoegde waarde.

Lokaal beleid

Omgevingsvisie West Maas en Waal

In de Omgevingsvisie West Maas en Waal staan onze ambities voor de lange termijn over de omgeving waarin we wonen, werken, elkaar ontmoeten en ontspannen. Al het ruimtelijke beleid wordt gebundeld in één overkoepelende visie. Het gaat om beleidskeuzes op hoofdlijnen. Bij nieuwe ruimtelijke plannen en ontwikkelingen toets de gemeente deze plannen aan de omgevingsvisie.

Visie leefbaarheid kernen 2030

In 2012 is gestart met het opstellen van een leefbaarheidsvisie voor alle acht kerkdorpen van onze gemeente. Alle inwoners hebben kunnen meepraten hierover. Uiteindelijk is als koers “Samenwerken en Promoten” vastgesteld. In vijftien speerpunten is de input van alle inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties verwoord. Met name speerpunt 10 (in 2030 worden de dorpen actief ingezet om toeristen naar de streek te trekken, met behoud van het dorpse karakter), speerpunt 12 (in 2030 geniet het Land van Maas en Waal door effectieve promotie landelijke bekendheid) en speerpunt 13 (in 2030 is in West Maas en Waal een mix van bedrijvigheid) zijn voor deze visie (vrijetijds)economie van belang.

Woonvisie 2022-2026

De Woonvisie is basis voor plannen van initiatiefnemers gerelateerd aan het wonen in West Maas en Waal. Het wordt gevraagd rekening te houden met de beleidsuitgangspunten van de gemeente. En voor de gemeente is de Woonvisie uitgangspunt voor de toetsing van plannen, die niet direct passen binnen de mogelijkheden van het bestemmingsplan of het omgevingsplan. Een goed woon- en leefklimaat is van meer afhankelijk dan alleen de woning en de woonomgeving. Het is dus zaak om samen te werken en verbindingen te leggen met verschillende beleidsterreinen. In de Woonvisie wordt ook de opgave voor huisvesting van internationale werknemers benoemd. Hiervoor wordt in 2024 nieuw beleid opgesteld.

Samenwerkingen

Binnen Regio Rivierenland zijn er diverse samenwerkingsverbanden waar de gemeente deel van uitmaakt. Maar ook buiten de grenzen van Regio Rivierenland werkt West Maas en Waal samen met diverse partijen om haar ambities te bereiken.

Regio Rivierenland

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband tussen de acht gemeenten in de regio. De gemeenten die in de regio samenwerken zijn Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel. Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van FruitDelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen de 5 o's: overheid, ondernemers onderwijs/onderzoek, organisaties en ondernemende inwoners. Naast samenwerking op het gebied van economie, aan de hand van het Regionaal Economisch Ambitiedocument, is er ook regionale samenwerking op het gebied van zorg, wonen, arbeidsmarkt, vergunningen en afvalverwerking. In de meeste gevallen is deze regionale samenwerking vormgegeven in een gemeenschappelijke regeling, zoals Werkzaak Rivierenland, Omgevingsdienst Rivierenland en de AVRI.

Stichting Bureau Toerisme

Bureau Toerisme deelt en ondersteunt de ambities van de gemeenten in Regio Rivierenland. Zij richten zich op drie streken: de Betuwe, de Bommelerwaard en het Land van Maas en Waal. Daarbij wordt het belang onderschreven van een jaarrond optimale balans tussen aanbod en vraag, de toeristische druk en de draagkracht van de omgeving. Naast de regionale ambitie, sluit Bureau Toerisme aan op de provinciale koersnotitie recreatie en toerisme 'Beleef het in Gelderland'.

De werkzaamheden van Bureau Toerisme zijn sinds enige jaren breed ingericht, namelijk via vier pijlers: kennis, ontwikkeling, informatie en marketing. Het zou goed zijn om ook beleidsmatig te kiezen voor een bredere visie op de sector. Bureau Toerisme levert hiermee een belangrijke bijdrage in de ontwikkeling van het gebied gebiedsontwikkeling

Uit@waarde

Uit@waarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en route gebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand. Het Rivierengebied in Gelderland vormt met zijn fraaie riviergezichten en landschappen met fruitteelt een prachtig decor voor vele recreatieve activiteiten in de openlucht. De recreatiegebieden van Uit@waarde zijn publiek domein. Uit@waarde houdt ze zo kwalitatief en duurzaam mogelijk in stand en breiden ze uit waar dat mogelijk is. Daarnaast adviseren ze private en publieke partijen en ontwikkelen ze, in opdracht van derden, recreatief-toeristische infrastructuur, leggen het aan, exploiteren en beheren en onderhouden het. In het Land van Maas en Waal is Uit@waarde met name actief in de water(sport)gebieden.

3. West Maas en Waal in de toekomst

Binnen de kaders waaraan West Maas en Waal gehouden is zijn er tal van mogelijkheden om de lokale kwaliteiten te benutten. Zolang het 'decor' van het gebied intact blijft en activiteiten elkaar niet in de weg zitten, is er veel mogelijk.

Visie

West Maas en Waal zet in op een vitaal en toekomstbestendig ondernemersklimaat. Passend bij het sterke merk 'het Land van Maas en Waal' en het bijbehorende landschap ligt het voor de hand 'ruimte', 'kwaliteit' en 'respect voor de omgeving' als leidraad voor de toekomst te nemen, waarbij de connectie met duurzaamheid makkelijk te maken is: West Maas en Waal legt voor bedrijven en bezoekers 'de groene loper' uit en geeft ze de ruimte.

Waar zet West Maas en Waal op in

We werken, vanuit de wens aan uitbreidingsruimte bij bedrijven en de behoefte aan revitalisering van werklocaties langs de Waal, aan optimalisatie van het lokale vestigingsklimaat. Denk aan een focus op Beneden-Leeuwen als centrumkern en Dreumel en Wamel als nevenkernen, het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen (in combinatie met verduurzaming) en de transformatie van minder kansrijke locaties naar andere functies (bijvoorbeeld het toelaten van woningbouw). Lokale ondernemers worden gefaciliteerd om te doen waar zij het beste in zijn. Samen met onze ondernemers gaan we aan de slag om onze economie op een duurzame manier nog verder te laten opbloeien.

We zetten in op het sterke toeristisch-recreatieve merk 'het Land van Maas en Waal' en investeren in het aantrekkelijk houden van het (winkel)gebied. Naast onze (industriële) bedrijven is ook de recreatieve sector van groot belang voor West Maas en Waal. We zetten in op een goede verdeling van recreatief-toeristische ontwikkelingen. Dat betekent niet alleen verdeling over de gemeente, maar ook spreiding over de seizoenen, bijvoorbeeld door jaarronde dagrecreatie. Daarnaast laten we onze inwoners meeprofiteren van de aanwezige voorzieningen.

We maken een plan voor het versterken van de vitaliteit van het platteland. Daarin moet onder andere ruimte komen voor 'natuur inclusief boeren' en herbestemming van leegstaande (agrarische) gebouwen. Het is hierbij belangrijk om voorwaarden te stellen met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit.

Binnen de thema's **Waardevol werken langs de Waal, Meer dan massa langs de Maas, Maak duurzame landbouw mogelijk** en **van leegstand naar welstand** beschrijven we de keuzes die West Maas en Waal maakt.

4. De keuzes

Economisch gezien staat West Maas en Waal er goed voor: we hebben een lokaal gewortelde hands-on-economie en beschikken over ruimtelijke kwaliteiten die onze gemeente binnen Regio Rivierenland tot een aantrekkelijk woongebied en gewaardeerde vrijetijdsbestemming maken. Voor de toekomst van West Maas en Waal liggen er volop economische kansen, met name rond werklocaties langs de Waal, kleinschalig toerisme, duurzame landbouw en herbestemming van lege (agrarische) panden. Om die kansen te verzilveren, is het van belang dat we als gemeente prioriteiten stellen en beargumenteerde en heldere keuzes maken.

WAARDEVOL WERKEN LANGS DE WAAL

West Maas en Waal zet in op duurzame revitalisering en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen

Bedrijven in West Maas en Waal zijn stevig geworteld, ze zijn niet erg verhuis geneigd. Wel is er behoefte om uit te breiden. Voor onze gemeente is er alle reden om aan die wens te voldoen. Bedrijven met een lokale binding zijn namelijk een aanwinst in een tijd waarin de economie steeds mondialer wordt. Honkvaste bedrijven zijn bovendien belangrijk voor de lokale samenleving. Niet alleen als werkgever, maar ook als sponsor voor evenementen en verenigingen. In de Omgevingsvisie West Maas en Waal is aangegeven welke bedrijventerreinen hiervoor in aanmerking komen.

- *Waar mogelijk zetten we in op inbreiding, revitalisering en vergroening van (verouderde) bedrijventerreinen. Dit doen we in goed overleg met de gevestigde ondernemers. Op deze manier creëren we meer (schuif)ruimte en een aantrekkelijke werkomgeving voor onze ondernemers.*

Verouderde bedrijven(terreinen) bieden situationeel ruimte voor woningbouw

Enkele **bestaande** (verouderde) **bedrijventerreinen** zijn minder kansrijk voor revitalisering of herstructurering. Deze terreinen komen mogelijk in aanmerking om bij te dragen aan andere opgaven, zoals woningbouw. We zetten hierbij in op het in gang zetten van een langzame verandering waarbij (een gedeelte van) het bedrijventerrein wordt getransformeerd naar woningbouw. Dat betekent dat we ingrijpen op het moment dat bedrijven op het betreffende terrein besluiten te verplaatsen of hun bedrijvigheid te beëindigen. Als de situatie zich voordoet wordt er gekeken naar mogelijke kansen die de locatie biedt om bij te dragen aan andere opgaven. Deze keuze baseert zich op onderzoek naar haalbaarheid en wenselijkheid en de invloed van de eventuele transformatie op omliggende bedrijven.

Er wordt wel actief ingezet op het saneren van verouderde en/of verpauperde bedrijven op **solitaire locaties**. Hierdoor ontstaat er ruimte voor andere functies, zoals woningbouw. We voeren het gesprek met deze ondernemers en onderzoeken, indien wenselijk en realistisch, naar alternatieve locaties zodat deze bedrijven hun werkzaamheden kunnen voortzetten. Verder stimuleren we de verplaatsing van vitale bedrijven op solitaire locaties naar een meer passende locatie, zoals een bedrijventerrein.

- *Bij (verouderde) bedrijventerreinen wordt onderzocht of woningbouw wenselijk en haalbaar is op (een gedeelte van) dit bedrijventerrein;*
- *We treffen voorbereidingen voor mogelijke transformatie van deze terreinen;*
- *We zetten niet actief in op het saneren van deze bedrijven op bedrijventerreinen;*
- *We zetten wel actief in op het saneren van verouderde en/of verpauperde bedrijven op solitaire locaties;*
- *We stimuleren verplaatsing van solitaire bedrijven naar bedrijventerreinen.*

Bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen ligt de focus op de Waalkant

De Waalkant is vanouds de industriële kernzone van West Maas en Waal. Er zijn meerdere bedrijventerreinen gevestigd, verdeeld over de verschillende kernen. Anders dan kleinschalige werklocaties aan de Maas lenen de terreinen langs de Waal zich goed voor verdere ontwikkeling van bedrijvigheid. Voor een aantrekkelijk en toekomstbestendig ondernemersklimaat is het noodzakelijk voldoende ruimte te creëren voor ondernemers. Dat kan deels door herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Tegelijkertijd is het nodig om nieuwe bedrijventerreinen aan te leggen.

Uitgangspunt bij nieuwe bedrijventerreinen is om te ontwikkelen op locaties aan de Waalkant, aansluitend op de bestaande bedrijventerreinen. Op die manier kan het nieuwe terrein meeprofiteren van de aanwezige infrastructuur, de overlast in de omgeving wordt beperkt en onderlinge samenwerking tussen bedrijven kan hierdoor worden gestimuleerd. In het geval van gegronde behoefte aan een nieuw bedrijventerrein elders, bijvoorbeeld in een ander dorp of niet aansluitend op een bestaand bedrijventerrein, wordt een grondig onderzoek gestart om te bepalen of van dit uitgangspunt wordt afgeweken. Hierbij wordt in ieder geval onderzocht of het nieuwe bedrijventerrein passend is bij de aard en schaal van het dorp en of de infrastructuur rond dit nieuwe terrein voldoet of dient te worden aangepast.

- ➔ *Eventuele uitbreiding vindt bij voorkeur plaats aansluitend op bestaande bedrijventerreinen;*
- ➔ *Bij uitbreidingen ligt de focus op de behoefte van lokale ondernemers;*
- ➔ *Nieuwe bedrijvigheid wordt verplicht zoveel mogelijk zelfvoorzienend te zijn in energie.*

Concentratie van bedrijven (binnen dezelfde sector) wordt gestimuleerd

Door bedrijven binnen dezelfde sector te concentreren, kunnen de functies elkaar versterken. Denk bijvoorbeeld aan het concentreren van detailhandel in een winkelstraat, horeca op een horecaplein en nijverheidsbedrijven op een bedrijventerrein. Clustering van bedrijven binnen dezelfde sector kan afstemming en samenwerking tussen deze bedrijven versterken.

- ➔ *Bij toekomstige ontwikkelingen zetten we actief in op concentratie van bedrijven binnen dezelfde sector;*
- ➔ *Bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte wordt rekening gehouden met mogelijkheden voor een dergelijke transformatie.*

MEER DAN MASSA LANGS DE MAAS

Bij de ontwikkeling van toeristisch-recreatief aanbod wordt ingezet op een evenwichtige spreiding

De Maaskant van onze gemeente is vanouds sterk in recreatie en toerisme. Het recreatiegebied en het water zijn populair bij zowel eigen inwoners als (inter)nationale bezoekers. Door nieuwe toeristische-recreatieve ontwikkelingen te spreiden over de gemeente, wordt de druk op de toeristische "hotspot" de Gouden Ham verlicht. De Waalzijde kan recreatief interessanter worden gemaakt door de inpassing van kleinschalige recreatie, bijvoorbeeld B&B's, boerencampings, pensions, etc.

- ➔ *Voor de vestiging van nieuwe toeristisch-recreatieve ontwikkelingen wordt ingezet op een evenwichtige spreiding*

We stimuleren de toevoeging van jaarronde dagrecreatie

West Maas en Waal streeft naar het zijn van een aantrekkelijke en gastvrije gemeente. Recreatie is goed voor de lokale economie en de levendigheid van ons gebied. De ontwikkeling en het behoud van (grootschalige) verblijfsrecreatie gaat gepaard met voldoende dagrecreatie. Jaarronde dagrecreatie draagt bij aan een aantrekkelijk gebied voor zowel inwoners als bezoekers.

- ➔ *We zetten specifiek in op meer weersafhankelijke dagrecreatie;*
- ➔ *Bij nieuwe grootschalige toeristische ontwikkelingen is de toevoeging van dagrecreatie een verplichting.*

Hanzestad Maasbommel

Maasbommel was in de middeleeuwen de kleinste Hanzestad van Nederland. Door de strategische ligging was Maasbommel een schakel in het grote Noord-Europese Hanzenetwerk. Rond de vijftiende eeuw was het een bijstad van Hanzestad Nijmegen. In die tijd stond Maasbommel met name bekend om de visserij en de mandenmakers en werd ook wel de Snoekenstad genoemd.

In de toekomst wordt Maasbommel een bescheiden, maar aantrekkelijk, virtueel openluchtmuseum. De afgelopen jaren hier is al flink op ingezet, onder meer door het realiseren van een Hanzerondje, luisterboeken en muurschilderingen. De komende jaren krijgt het virtuele openluchtmuseum nog meer vorm.

MAAK DUURZAME LANDBOUW MOGELIJK

Agrarische bedrijven in het buitengebied hebben ruimte om recreatieve nevenactiviteiten te organiseren

West Maas en Waal heeft een groot buitengebied met daarin veel agrarische bedrijvigheid. Voor de agrariërs in het buitengebied geldt dat zij worden geconfronteerd met de uitdagingen in het kader van de landbouwtransitie. Er zijn meerdere agrarische ondernemers die zijn overgestapt op natuur inclusieve landbouw. Deze manier van 'boeren' versterkt de biodiversiteit en belast de natuur zo min mogelijk. Daarnaast kan het bijdragen aan andere maatschappelijke opgaven. Passend bij de regionale duurzaamheidsambities en de mogelijkheden die onze Omgevingsvisie Buitengebied biedt, zijn er kansen om te verkennen of we ons binnen de regio en daarbuiten verder kunnen ontwikkelen op het gebied van natuur inclusieve landbouw.

West Maas en Waal heeft de ambitie om in de komgronden prioriteit te geven aan agrarische bedrijvigheid boven andere functies. Daarnaast wordt er kritisch gekeken naar de invulling van beleid op het gebied van nevenfuncties. Op dit moment zijn er voor agrarische bedrijven mogelijkheden om recreatieve nevenactiviteiten te organiseren bij hun bedrijf. Dit biedt kansen voor het op peil houden van de leefbaarheid in het buitengebied. Huidig beleid maakt kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie in bestaande gebouwen mogelijk. Daarbij is het van belang dat deze nevenfunctie de agrarische hoofdfunctie niet belemmerd.

In het buitengebied ligt de opgave van het omvormen van agrarische bedrijven naar andere ondernemingsvormen. Passende alternatieve ondernemingsvormen kunnen in het buitengebied worden ingepast: voor niet passende ondernemingen ligt de opgave om ze te herplaatsen naar de bedrijventerreinen bij de dorpen.

- ➔ *We denken na over meer mogelijkheden voor recreatieve nevenfuncties bij agrarische bedrijven;*
- ➔ *We ondersteunen agrariërs om natuur inclusief te ondernemen en over te schakelen naar kringlooplandbouw,*
- ➔ *We volgen hierin het nog vast te stellen Programma Vitaal Platteland.*

VAN LEEGSTAND NAAR WELSTAND

Opvulling van leegstand is een marktaangelegenheid

Net als veel andere gemeenten kampt West Maas en Waal met leegstaande bedrijfspanden. Bestaande voorzieningen verdwijnen. Opvulling van bestaande voorzieningen die verdwijnen, bijvoorbeeld detailhandel, horeca of supermarkten, is een marktaangelegenheid. De gemeente neemt hierbij een faciliterende rol in, waarbij ze meedenkt en ondersteunt, maar geen proactieve houding aanneemt.

- ➔ *Leegstand wordt gemonitord. West Maas en Waal neemt een faciliterende houding aan bij invulling van leegstand.*

De inzet van een streekcoördinator is een verantwoordelijkheid van de lokale ondernemers

Een streekcoördinator is een persoon die optreedt als verbinder tussen ondernemers onderling, tussen ondernemers en inwoners, tussen ondernemers en de gemeente en tussen lokale ondernemers en ondernemers buiten West Maas en Waal. Deze streekcoördinator is een onafhankelijk persoon en zet zich in voor de hele gemeente. De gemeente begrijpt de meerwaarde die een streekcoördinator kan brengen. Dit is echter een verantwoordelijkheid van de lokale ondernemers.

- ➔ *De gemeente neemt hierin een faciliterende rol, waarbij ze niet bereid is risico's te nemen of financiële bijdragen te leveren.*

Netcongestie

Netbeheerder Liander signaleert grote problemen voor het aansluiten van nieuwe bedrijven(terreinen). Zoals het er nu uitziet kunnen er tot 2029 geen grootverbruik aansluitingen meer worden gerealiseerd. We stimuleren daarom ondernemer gedreven initiatieven. Wetgeving speelt hierin een complicerende rol. Slimme oplossingen zijn noodzakelijk, maar niet gemakkelijk. Als gemeente denken we mee aan nieuwe oplossingen.